СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVII. Ч. 180. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 3. серпня, 1929. VOL. XXXVII. No. 180. Jersey City, N. J., Saturday, August 3, 1929. THREE CENTS.

НОВЕ ЗАВОРУШЕННЯ В ТЮРМІ

БУНТ У ФЕДЕРАЛЬНІЙ ВЯЗНИЦІ В ЛІВЕНВОРТІ.

ЛІВЕНВОРТ, Канзас, 2. серпня. — Підчас заворушень, що вибухли в місцевій федеральній тюрмі вчора в полудне, загинув один вязник. Богато инших вийшло з лекшими й тяжчими ранами.

У заворушеннях узяли участь майже всі увязнені, яких тепер є коло 3,700. Заворушення почалися підчас обіду, коли всі вязники були зібрані в вязничній їдальні. Вони стали докірати сторожам, що заряд дає їм огидну їжу та що вони держать їх занадто суворо. Вони скоро стали ломати хатну обстанову в їдальні та бити миски. Декотрі зоружилися в вилки й ножі, якими що тільки їли. Про заворушення почули другі вязники, що в той час працювали в пральні та електровні, і скоро ціла вязниця ходила ходором.

Сторожі кажуть, що в ту хвилю вони почули стрілянину поза мурами вязниці. Думаючи, що се другі вязники підсаджують динаміт під вязницю, сторожі вважали за потрібне вжити рушниць і револьверів. Підчас стрілянини вбито 30-літного Майка Мартінеса. Повернені до своїх келій, вязники далі нищили все, що їм попало в руки. Богатьом удалося відорвати вязничні крати.

Заряд догадується, що на вязників мав вплив бунт вязнів по инших вязницях, головно бунт в Оборні, в стейті Ню Йорк. Федеральний уряд веде над бунтом слідство.

БОРА ВЗИВАЄ АНҐЛІЮ ЗАКИНУТИ КІЛЬКА ВОЄННИХ КОРАБЛІВ.

РАДИТЬ СКЛИКАТИ РОЗОРУЖНУ КОНФЕРЕНЦІЮ.

ВАШИНҐТОН, 2. серпня. — З приводу вістки, що Анґлія відмовилася зменшувати силу кружляків своєї воєнної фльоти, сенатор Бора видав публичну заяву, в якій взиває Анґлію „затопити кілька кружляків" та доказати в сей спосіб, що вона теж готова щось пожертвувати для добра світового мира.

Сенатор каже, що для справи обмеження зоруження треба би скоро скликати нову розоружну конференцію, але програма розоруження не може бути вповні введена скорше, як у 1936. році.

НЕПОРОЗУМІННЯ МІЖ ОБОРОНЦЯМИ В ҐАСТОНСЬКІМ ПРОЦЕСІ.

КОМУНІСТИ НАДУЖИВАЮТЬ ПРОЦЕСУ ДЛЯ СВОЄЇ ПРОПАҐАНДИ.

ҐАСТОНІЯ, Норт Каролайна, 2. серпня. — Між Американською Юнією Горожанських Свобід та Інтернаціональною Робітничою Обороною, двома організаціями, найбільше заінтересованими обороною 16 осіб, обжалованих за вбийство начальника поліції в страйку, прийшло до поважного непорозуміння щодо способу ведення оборони.

Американська Юнія Горожанських Свобід закидує Обороні, що вона вважає першою ціллю в процесі не боронити обжалованих, але ширити комуністичну пропаґанду, хочби се мало вийти на шкоду обжалованих, себто тих, котрих вони мають боронити. Показується тепер також, що Френк Картер, один з найкращих правників у полудневих стейтах, котрий був згодився боронити обжалованих, зрезиґнував опісля, коли Інтернаціональна Робітнича Оборона замісць боронити обжалованих, видавала до преси такі заяви, що вони мусіли обжалованим шкодити, а не помагати.

Форест Бейлі, начальник Американської Юнії Горожанських Свобід, виїхав до Ню Йорку, щоби порадитися зі своєю організацією про дальше веденнє справи.

ЗРІСТ ЧИСЛА БАНКРОТСТВ У ЛИПНІ.

СЬОГО РОКУ БУЛО ЇХ БІЛЬШЕ ЯК У ЛИПНІ МИНУЛОГО РОКУ.

ВАШИНҐТОН, 2. серпня. — У липні біжучого року було на 9 процентів більше банкротств промислових підприємств, як в тому самому місяці минулого року. Сього року збанкротувало в Америці 1,580 підприємств. Зобовязання збанкротованих підприємств виносили тепер 102 міліони долярів, тоді як зобовязання підприємств, що збанкротували в липні 1928 року, виносили на 60 процентів менше. Сього року поважну цифру в банкротствах становлять банки.

ГРАДОВА ТУЧА В ГАРТФОРДІ.

ГАРТФОРД, Конетикот, 2. серпня. — Вчора зполудня навістила сю околицю сильна градова туча, яка вкрила всю околицю грубою верствою граду та наробила шкоди на який міліон долярів.

З рільничих плодів у сій околиці потерпів найбільше тютюн, який управляють у долині Конетикоту. В декотрих сторонах град вибив його зовсім, так що на поли стоять тільки голі бадила.

Град доходив величини волоського оріха й падав без перерви пів години. У декотрих частях міста лід, утворений з граду, заткав каналові спусти так, що вода розливалася вулицями й заходила до пивниць.

КОМУНІСТИЧНА ДЕМОНСТРАЦІЯ НЕ ВДАЛАСЬ І СКІНЧИЛАСЬ НА ПОЛІЦІЙНИХ СТАЦІЯХ.

НЮ ЙОРК, 2. серпня. — Заряджена на вчора комуністична демонстрація показала слабість комуністичного руху в Америці. В головній демонстрації, що відбулася на Юніон Сквері, взяло участь не більше як 5,000 комуністів, переважно іміґрантів з Росії та підростків. Ґрупка молодих комуністів і комуністок пробувала зробити похід довкола площі проти виразної заборони поліції. Поліція здержала похід. До другої сутички з поліцією прийшло на горі міста, де поліція арештувала одного бесідника, що не хотів перервати промови, поки поліція не пропустить людей через вулицю.

По инших містах Америки комуністи не показали й тільки сили. На демонстрації в Бостоні не було всіх учасників демонстрації й цікавих глядачів більше як тисяча. В Шикаго на демонстрацію зібралося коло півтори тисячі комуністів.

МІЛІОН ДІТЕЙ ПОЗА ЦЕРКВОЮ В ОДНІМ СТЕЙТІ.

Презбитеріянський синод стейту Кентоки заляканий поширенцем безцерковности серед молодежі стейту. Без ніякого звязку з церквою має тут бути коло міліона молодих Американців. Синод грозить стейтови страшними наслідками сього занедбання церкви молодіжю.

ФРАНЦІЯ ВИМИРАЄ.

Французькі громадянські чинники занепокоєні сильно щораз то дальшим зменшенням числа уродин у Франції. В першому чвертьрічу біжучого року загальне зменшення числа уродин виносило 70 тисяч осіб. Французькі патріоти потішають себе цим, що це зменшення уродин вяжеться з епідемією ґрипи, яка шаліла в перших місяцях цього року.

ДОЛЯ Й НЕДОЛЯ ПАРИЖСЬКИХ ПОДРУЖ.

Один з членів французької Академії на основі статистики написав і видав брошурку „Моральний Париж", в котрій чисельно представив щастя й нещастя парижських подруж. І так, переглянувши 96,834 подруж, автор приходить до висновку:

Від мужів втікло жінок 1,131.
Від жінок втікло мужів 2,348.
Розведених подруж 4,175.
Явну війну провадять 13,345.
У тайній війні живуть 13,278.
Живуть байдужно 55,250.
Уважається щасливими 3,175.
Майже щасливі 127.
Дійсно щасливі 13.

ЗАГАДОЧНЕ ВБИВСТВО ШКІЛЬНОГО ІНСПЕКТОРА.

В лісі під Новогрудком убито серед таємничих обставин шкільного інспектора, Павла Стадника. Судові оглядини виказали, що вбитий одержав пять револьверових куль з дуже близької віддалі. Одна з куль застрягла у мізку та спричинила смерть. Що більше, вбийники, хотячи забезпечитися, підрізали ще ножем горло своєї жертви. Здається, що вбивство не має грабіжницького характеру, бо в кишенях вбитого найшли годинник і гроші. Вбитий інспектор Стадник був вихованцем д-ра Ронікера. Від року занимав він уряд інспектора у Новогрудку.

САМОВБИВСТВА УЧЕНИЦЬ І УЧЕНИКА.

Дві учениці IV курсу семинарії Бенедиктинок у Перемишлі: 18-літня Декерівна та 18-літня Гулидівна кинулися під залізничий поїзд на шляху Перемишль—Журавиця. Обі згинули на місці. В листах написали, що допустилися самогубства з причини лихих свідоцтв. У Лодзі повісився з причини лихої ноти учень державної волоконної школи Різенберґ.

МОГИЛИ УКРАЇНСЬКИХ КНЯЗІВ НА ВОЛИНІ.

У Варшаву вернув після довших наукових праць на Волині дир. Археольоґічного Музею проф. Якимович. Він робив проб і розкопки в Перепонині на Волині. Проби виказали, що можна буде пізнати старовину із 200 могил українських князів. Проф. Якимович зорґанізує велику археольоґічну експедицію, яка розкопуватиме і могили.

ВЛОМНИКИ-ДЖЕНТЕЛЬМЕНИ.

„Праґер Прессе" передає таку чудесну новинку. Підчас короткої вакаційної неприсутности одного драматурґа до його хати дісталися вломники. Кілька днів пізніще прийшов до нього такий лист: „При цьому прикладаємо з подякою рукопис Вашої останньої песи, яку ми забрали у Вас. Цей зворот Вашого рукопису прошу зовсім не вважати критикою і не зражуватись надалі..."

ПРО КАНАДІЙСЬКИХ УКРАЇНЦІВ.

Польський подорожник, а від кількох літ інспектор польського еміґраційного уряду у Варшаві, інжинір Михайло Ґейштор, висловив у Варшаві свої замітки про еміґрацію з Польщі. Він каже, що тепер з Польщі еміґрує що року в ріжні чужі краї до 60 тисяч осіб. До Канади Полякам не радить їхати, бо там їм приходиться дуже важко працювати і жити. І каже: Заробіток нового польського іміґранта в Канаді завсіди богато нижчий ніж інших народностей, навіть ніж Українців з-Галичини, котрі там творять неначе окрему вищу верству, завдяки своїм орґанізаціям і чисто українським осередкам.

ЖЕРТВА ЛЬВІВСЬКИХ ОБМАНЦІВ.

Юлія Грушка з Прус (пов. Старий Самбір) приїхала до Львова, щоби полагодити формальности в звязи з виїздом до Америки. Біля еміґраційного бюра при Сикстуській вул. приступила до неї якась жінка та сказала, що полагодить її справу, бо бюро ще зачинене. Пішла з Грушкою під якусь камяницю, де вже ждав і спільник тої незнайомої. Він сказав Грушці, щоби показала йому свої документи та коверту, в якій було 153 дол. Коли незнакомі звернули Грушці коверту, зараз втекли, а тоді щойно переконалася вона, що дістала замісць долярів вирізки з ґазет.

НА СЕЛІ НЕДОБРЕ.

Львівське „Діло" пише: До тої, майже постійної, рубрики новинок, де записуємо трагічні події на наших селах, пересилає нам один із читачів пригадку про не менше відрадні відносини з польських сіл. І так в останньому часі в однім судовім повіті тарнобжеським були такі випадки: В Ґрембові хотіло кількох парубків украсти свиню, виволікли її на подвіря і там зарізали. На квик свині вийшов господар на подвіря, а тоді бандити поклали його трупом. В Вельовсі жінка замордувала свого мужа, а щоби затерти сліди, повісила трупа. В Сухожові замордувала молода дівчина свого рідного брата і закопала в стайні, здається при помочі своєї мами. Причина — маєткові спори. При переслухуванні вона призналася до вини, а коли їй заявили, що чейже сама не могла дотягнути трупа до стайні, відозвалася її мама, присутна на суді: „Бог їй дономіг". Такі факти, як небажана операція, переведена через одну жінку в Собові на своїм мужу, належать до „нормальних" явищ. Це все з одного повіту!

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ ПОЛЬСЬКОЇ МОЛОДІ.

У військово фізичне виховання своєї молоді вкладає Польща велику працю і величезні суми. По всіх містах в Польщі бачиться цілі гурти навіть наймолодших ґімназистів на військово-фізичних вправах з військовими крісами. Справою фізичного виховання займається міністерство освіти і міністерство військових справ, а зосібна створена при цім останнім міністерстві т. зв. Рада Наукова Вихованя Фізичного. На днях відбулись у Варшаві річні загальні збори цієї ради, на яких був присутний також м. Пілсудскі, котрий виголосив реферат про фізичне виховання молоді.

Зі звіту праці ради, котрий виголосив підполковник Кулінські, видно, що Рада Вихованя Фізичного вибудувала в Бєлянах великий будонок центрального інституту фізичного виховання, збудувала 319 нових грищ, 176 стрільниць, 35 уряджень для весняних спортів зимових, 28 ґімнастичних саль, 5 критих токів для кінної їзди і 1 військовий тор.

КРІВАВА ПОДІЯ НА РІВЕНЩИНІ.

Дня 19. червня на Рівенщині в селі Невиркові, Межеріцької волости, трапився такий трагічний випадок: відбувалося там весілля, на яке зайшло двох військових зі школи підхорунжих пограничного корпусу, з цьогож села. Між цими військовими і місцевими хлопцями у селі прийшло до сутички, а відтак до бійки, при чому хлопці обох військових викинули з весілля. Незабаром зібрали оба викинені своїх товаришів з касарні і під проводом вахмайстра прийшли на весілля відомстити програну. Не заставши на весіллі вже хлопців, почали бити вікна і посуду, старих і жінок. При цьому одногос старшого господаря зарубали шаблями, трох тяжко поранили, а 21 душ лекше. До 26. червня не було в цій справі ще жадного представника прокураторії чи суду на місці.

НЕКУЛЬТУРНІСТЬ.

У місточку Чернелиці хтось розбив мармурову таблицю, вмуровану на кооперативному домі в 1928 р. у честь Шевченка. Цим учинком похвалився перед товаришами Пйотр Вольський, але підчас переслухання виперся його. Кажуть, що справу передали до суду в Городенці. Прошу уявити собі, як виглядала би ця справа, якби замісць таблиці Шевченка розбили таблицю Міцкевича.

СУЧАСНА ШКОЛА.

До державної ґімназії в Кротошині вкинули крізь вікно бомбу, що відбита впала на вулицю, вибивши кільканацять шиб. Саме тоді вчительська рада сиділа в конференційній салі. За наших часів кидали раз на кілька літ камінням до вікон приватної хати виїмково несимпатичного вчителя.

ЗАКОЛОТИЛИ ВЕСІЛЛЯ.

Підчас весілля в Руськім Яворнику повстала бійка між парубками. Важко ранених Василя Шпильку й Миколая Колотило перевезено до лічниці, де вони з ран померли. Кількох парубків арештовано.

СИБІРСЬКІ ЧАСТИНИ ЧЕРВОНОЇ АРМІЇ БУНТУЮТЬСЯ

ДВА ПОЛКИ ЧЕРВОНОЇ АРМІЇ ЗАХОПИЛИ В СВОЇ РУКИ ЗАЛІЗНИЦЮ БІЛЯ СТАЦІЇ ІМАН.

ЛОНДОН (Анґлія), 2 серпня. — Ґазета „Дейлі Мейл" подає повідомлення з Далекого Сходу, що в районі стації Іман на радянській території збунтувалися два полки червоної армії. Вони захопили в свої руки панцирний потяг та перепинили рух потягів на усурійській залізниці між стаціями Хабаровськ та Нікольсько-Усурійськ, а далі до Владивостока.

Дезертири з червоної армії, котрі тікають на китайську територію, розповідають, що в радянських військах взагалі панує неспокій і незадоволення. Тому місцева військова влада старається перевести пильну перевірку особистого складу всіх військових частин.

ПЕРЕГОВОРИ НА ДОБРІЙ ДОРОЗІ.

АКТИВНІСТЬ БІЛОҐВАРДЕЙЦІВ ЗМУШУЄ БОЛЬШЕВИКІВ ШУКАТИ ПОРОЗУМІННЯ З КИТАЄМ.

ШАНҐАЙ (Китай), 2. серпня. — Переговори китайського уповажненого з бувшим большевицьким ґенеральним консулем Мельніковим, що тепер ведуться на стації Манчулі, проходять з успіхом. Там обговорюються час і місце зустрічі для дальших переговорів уповноважених Китаю та Радянської Росії, які мають остаточно полагодити конфлікт.

Тут думають, що активність російських білоґвардейців на китайсько-російському кордоні здовж ріки Амура примусила большевиків піти на уступки та згодитися на переговори з Китаєм, не чекаючи виконання ним большевицького ультимату, після якого прийшло до розриву зносин між Китаєм і Росією.

ПЕРЕГОВОРИ З АНҐЛІЄЮ РОЗБИЛИСЯ.

АНҐЛІЯ ВІДКИНУЛА БОЛЬШЕВИЦЬКЕ ДОМАГАННЯ ВІДНОВИТИ ЗВЯЗОК БЕЗ ПОПЕРЕДНЬОГО РАДЯНСЬКОГО ЗОБОВЯЗАННЯ ПРИПИНИТИ ПРОПАҐАНДУ ПРОТИ АНҐЛІЇ.

ЛОНДОН (Анґлія), 2. серпня. — Перша спроба уряду Мек Доналда відновити дипльоматично-тоговельні зносини з Росією не повелася. Анґлійське правительство поставило умовою відновлення зносин з большевиками дання ними ґарантій, що вони не будуть вести пропаґанди проти Анґлії, а також зобовяжуться платити російські борги.

Большевики домагаються відновлення дипльоматично-торговельного звязку без жадних попередніх умов. Нарешті британський міністер справ закордонних, Гендерсон, дав до зрозуміння большевицькому уповноваженому Довгалевському, що йому нема що робити в Лондоні, поки большевицький уряд не прийме анґлійських умов.

Після того Довгалевський виїхав з Лондону до Парижа, де він займає становище большевицького посла. В анґлійських урядових колах думають, що большевики нарешті приймуть предложення Анґлії й почнуть знову переговори про відновлення звязку між нею і Росією.

ЧЕРВОНИЙ ДЕНЬ ПРОВАЛИВСЯ.

ПАРИЖ (Франція), 2. серпня. — Комуністична демонстрація, що плянована була большевиками на 1 серпня, цілковито не вдалася. По всій Франції спостерігався в цей день спокій і ніхто з робітників не вийшов на страйк. Лише в Парижі на 250,000 робітників вийшло на страйк яких 7,000, але порядок скрізь був повний.

Поліція арештувала 48 чужинців аґітаторів-комуністів і вивезла їх на бельґійський кордон.

БРЮСЕЛЬ (Бельґя), 2. серпня. — День першого серпня пройшов спокійно. Лише в Брюселі незначна ґрупа комуністів робила похід, але за нею слідувала сильніша ґрупа фашистів. До сутички між ними або заворушень не дійшло.

Бельґійське правительство не приняло большевиків, яких вислала Франція за свої межі. На кордоні Франції й Бельґії затримано кількасот комуністичних аґітаторів.

ЛОНДОН (Англія), 2. серпня. — Комуністична демонстрація першого серпня обмежилася походом невеличкої комуністичної ґрупи. Робітництво жадної участи не взяло.

ВАРШАВА (Польща), 2. серпня. — Нечисленні спроби комуністів зробити демонстрації були розігнані поліцією в ріжних містах Китаю. Позатим день пройшов спокійно. Робітництво не відгукнулося масово на комуністичні заклики.

БЕРЛІН (Німеччика), 2. серпня. — Кілька тисяч комуністів та їх прихильників відбули масове віче. Віче пройшло спокійно. Вуличних походів не було й робітництво в своїй масі не звернуло уваги на призив комуністів. Роботи ніде не спинялися.

З Будапешту, Відня, Білгороду, Софії, Атен, Царгороду та з нищих столиць Европи повідомляють, що там день першого серпня пройшов спокійно. Скрізь призив большевиків був зіґнорований робітництвом. Лише в Бесарабщині, в Кишиневі, була сутичка поліції з демонстрантами в скількости 200 душ. Сутичка скінчилася тим, що одному комуністови перебито руку й розігнано їх похід.

ҐРАФ ЦЕПЕЛІН НАД ОКЕАНОМ.

ФРІДРІХСГАФЕН (Німеччина), 2. серпня. — „Ґраф Цепелін" витримав страшну стрічну бурю в долині ріки Рони. Тепер він знаходиться над океаном. Повідомлення з нього говорять про те, що там все нормально й він думає прилетіти до Америки в неділю.

Знайшли одного зайця-пасажира. Екенер буде домагатися притягнення його до суду за поставлення в небезпечне становище повітроплава від перегрузу, або від можливого зіпсуття машинових апаратів.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Oorder.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ВЕЛИКА РОБІТНИЧА КРІЗА В АНҐЛІЇ

Ще не всадовився робітничий уряд в Анґлії добре в своїм урядовім кріслі, а вже рознеслася по всему світі чутка, що пів міліона робітників анґлійських ткальняних фабрик покинуло роботу. Справді цілий світ занявся страйком, бо є се страйк велитенський, так своїми розмірами, як затронутими питаннями.

У порівнанню з ним американські ткальняні страйки виглядають на іграшку. В ткальняних страйках в Америці ходить о право орґанізації. Правда, боротьба ведеться часто завзято, з викиданнем робітників з компанійних домів, з острілюваннем страйкарських шатер нанятими бандитами, з фальшивими обжалованнями страйкарів за ріжні злочини. Однак, при крихітці доброї волі підприємців всі суперечні питання страйку можна полагодити в один день.

Інакше в Анґлії. Підприємці вже давно признали там робітникам право орґанізації, а ткальняні робітники зорґанізовані на 100 процент. В страйку не йде о право орґанізації, а о робітничу заплату для юнійно зорґанізованих робітників. Підприємці знижують заплату, а знижують з тої причини, що не можуть далі давати робітникам дотеперішньої заплати. Се знова звязане зі загальним положенням господарства в британській імперії. Анґлійські підприємці заложили богато фабрик в Індії й Китаю, де дешевий робітник. З другого боку, анґлійські фабрики не мають вільного доступу до других країв, які захороняються тепер високими тарифами перед конкуренцією анґлійського товару. Взятий у два огні, анґлійський промисел нидіє. Терпить так не тільки ткальняний промисел, але й вуглевий і сталевий, — словом, ті найстарші галузи анґлійського промислового життя, на яких Анґлія оперла свою економічну імперію.

Як вийти з сього положення? Хто має доплатити промислови суми, недостаючі йому для удержання робітників на дотеперішній висоті заплати, а підприємцям для вдержання хоч яких зарібків? Чи мається пожертвувати інтересами робітників, чи фабрикантів? Чи може ні одні ні другі не мають поносити тягару, а требаби його вложити на плечі цілої суспільности? Себто, казати покрити недобори промислу з державного скарбу? В сей спосіб можнаби відай удоволити й робітників і підприємців, але чи вдоволиться населення, яке вже й так обтяжене великими тягарами?

Ось який твердий оріх має розкусити тепер анґлійський народ.

УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ ПІД РУМУНІЄЮ

I.

Буковина.

Загальний адміністративний поділ на українських землях під румунською займанщиною залишився за нового правительства Маню той самий, який був і давніше, цебто поділ на Буковину, Бесарабію і Мармарощину. На Буковині з огляду на румунізацію, як також для улекшення виборів, є окремий адміністраттивний поділ на префектури і то так спрепарований, щоби чисто українські округи лучились з румунськими округами.

Нове румунське правительство обіцяло Українцям слідуюче: 1) дати поодиноким національним територіям певного рода автономію, чого видимим законом є задержання окремих міністерств для Буковини, Бесарабії та Семигороду. На основі тих обіцянок мала бути в тих територіях мова національности урядовою мовою адміністрації, в суді й школі. В тій справі має підготовлятись окремий розпорядок, а може й закон. З огляду на становище Румунів до Українців, яких вважають в Румунії, а зокрема тих, що є на південь від Прута, за зукраїнізованих Румунів, такої певности щодо національних полекш як до Мадярів і Німців немає.

В кожному разі українська національна партія, яка має в соймі свого представника Залозецького (царанїстична партія вибрала двох Українців, а на Бесарабії одного, зг. трох), робить заходи для приспішення тої справи, особливо для скорійшого введення української народної мови в народних школах на Буковині. Рух за українську мову як викладову на Буковині став вже елементарним і охопив вже майже всі тамошні українські громади, а саме приблизно 111 громад із 125 всіх українських громад. У тих селах громадські ради урядовою дорогою домагаються привернення передвоєнного стану з тим, що румунська мова має бути тільки предметом науки. Такі самі заходи робляться щодо середних шкіл. На разі це лишається без реальних наслідків. Тільки в деяких школах, де є відповідні українські вчителі, вчать уже української мови по дві години тижнево, як предмету.

Рівночасно зачався в Буковині рух на церковному полі. Українські громади зачинають вимагати від церковних властий, на чолі яких стоїть зрумунізований Українець, щоб вона ввела в українських громадах українські богослуження.

У звязку з румунізацією церкви, яка переводилась попередніми урядами, поширюється гадка про заведення української автокефальної церкви. В життю Українців на Буковині дається запримітити ще одне явище, а саме, що в українських громадах майже всюди громадські управи є в українських руках. Вони тільки стояли досі під тяжким обухом сіґуранци*) й не мали відваги заявляти свого національного обличчя.

По добі національного гнету, з хвилею приходу правительства Маню, почали Українці проявляти живіщу діяльність. Та діяльність проявлялась в першу чергу в спробах зорґанізування українських партій, що завершились створенням національної партії на Буковині, так званої української національної партії. У провід її ввійшли д-р Залозецький, д-р Когут, д-р Дутчак, д-р Суховерський, д-р Ясеницький, Сербинюк, Левандовський і прочі. В руках тої партії находяться два буковинські орґани, а саме щоденник „Час" і тижневик „Рідний Край". З инших партій існують ще соціял-демократична партія, але вона тепер до певної міри розбита. Передтим творила вона з українською національною партією цілість, а розбилася в наслідок непорозумінь на тлі виборів, коли виступала як окрема партія Провідники — Руснак і Лупуляк. Орґаном тої партії став тижневик „Боротьба", який більше мабуть не виходить. Через виступ зі спільної орґанізації партія українських соціял-демократів вийшла на виборах зле, бо не вибрала ані одного посла.

Так само слідно оживлення в українських товариствах, зокрема в Чернівцях. Деякі товариства почали розвиватися майже нормально, приміром Жіноча Громада, Боян, Народний Театр і академічні товариства, яких було дотепер три. Два з них об'єднались в одно товариство „Запороже", яке існує вже 38 семестрів. Розпочався теж рух у товаристві Українська Школа, яке відповідає Рідній Школі в Галичині, та в Руській Бесіді, що відповідає галицькій Просвіті. Зачалася ширша акція в справі українського шкільництва. Руська Бесіда зачинає відновлювати на Буковині читальні Руської Бесіди, яких вона вже відновила біля 20.

Від минулого року скріпився теж економічний рух. Кромі існуючих фінансових орґанізацій робляться заходи для створення окремого кооперативного банку.

Виховані в правительственнім дусі, буковинські Українці стоять тепер на становищі вироблення національних прав в рамцях румунської держави (гляди заяву Залозецького на Конґресі Меншостей в Женеві та його й Кракалії промову в соймі та сенаті). Хоч у максималістичній програмі вони стремлять теж до злуки всіх українських земель в одну українську державу, але тепер у цьому напрямку з їх сторони нічого не робиться.

Провідники буковинських Українців стоять тепер на ґрунті етноґрафічного українського націоналізму в межах румунської держави. В цьому лежить їх основна помилка і слабість їх позицій в народних масах, яка безперечно переросла своїх провідників.

(Кінець буде).

*) Румунська Чека. — Ред.

— Вір мені, Марійко, Адам мій перший наречений.
— Певно, по азбуці.

Степан Мусійчук.

НА ВІЧНУ ПАМЯТЬ Е. ЧИКАЛЕНКОВИ.

Чом так темно стало в літну білу днину?
Чи то мряки уповили Україну?
Чи то сонце вкрили бурі й чорні хмари,
Чи війни це, чи лісів-степів пожари?

Ой, не мряки, ані хмари не нависли,
Ні димів війни й пожари не нанесли;
Прийшла вістка тихим вітром із чужини,
Що не стало уже Сина України.

Посумніли міста й села, ріки й гори —
І заграло марш жалібний Чорне море,
Дніпро, дужий дідуган загув водами,
Колосочки похилилися ланами.

Затужила Україна, рідна мати: —
Вже нема кому розраду дітям дати!
І заплакали всі люде — діти рідні: —
Не пригорне, не порадить Батько Рідний!

У могилі, в землі чужій, далеко
Вже спочив наш Рідний Батько Чикаленко.
Полишив весь рідний нарід у недолі,
Не діждавсь узріти його щастя й волі.

* * *

Спи-ж спокійно, наш Евгене, Батьку щирий!
Спи в чужій, сирій, нерідній цій могилі!
Хоч віддав Ти для Вкраїни скарбів много,
Не судилось в Ній спочати після того.

Не судилось відпочити з козаками,
Не прийшлось витати волю із синами.
Ти на вівтар Україні віддав Діти:
Двох Синів, найкращий скарб Твій на цім світі.

Спи же, Батьку! Чей прийде слушна година,
Що відчиниться чужая домовина.
Ти устанеш разом з Рідними Синами
І почуєш пісню волі над степами.

Тебе вільна Україна привітає,
Тихе місце відпочинку відшукає:
Ти спочинеш там, де слава не загине,
Де лунати буде гимн наш — України!

В. Кедровський.

1919 РІК

(35)

„Як тільки я представився йому, що я секретар царгородського посольства і хочу передати йому, як членови Директорії, те, що просив посол О. Лотоцький, Швець перебив мене і запитав: А ваше посольство яку Директорію признає: чи ту в Рівному, чи нас? — Це мене страшенно здивувало й я відповів, що покищо наше посольство признає одну Директорію УНР."

Мені вже цього було досить, щоби повірити, що балачки про створення нової Директорії в Станиславові мають під собою якийсь грунт. Тому я почав ще більше настоювати, щоби Швець їхав зі мною й заявив йому просто, що хоче, чи не хоче, а він мусить їхати, бо я є військовий, маю наказ від Головного Отамана й за всяку ціну його виконаю. Тому ліпше буде, коли сам пан директор вирішать їхати негайно до Рівного. Моя рішучість дуже не подобалася Швецеві, але нарешті він мусів згодитися.

По характеристики цього члена Директорії дам один приклад, який я змушений пригадати, хоч як мені це неприємно. Той самий Б. Лінкевич розповів мені, як Швець просив його, щоби він знайшов для нього приватне помешкання в Станиславові, де б могла оселитися дуже близька йому людина. Потім виявилося, що цією людиною була, як її звали, „Гашка", бувша куховарка у Винниченка, яку з собою забрав Швець. Кажуть, що Винниченко довго нарікав, що позбавився гарної куховарки через примхи свого товариша по Директорії. Тій „Гашці" Швець приобіцяв обовязково на Великдень бути в Станиславові, а тому, вже коли їхав до Рівного, то увесь час говорив мені, щоби я вплинув на С. Петлюру, щоби той не затримував довго в Рівному його,. Швеця.

Другий приклад може бути такий: Одного дня, при моїм виході з помешкання Швеця, мене стрінув бувший військовий міністер О. Жуковський. Він відразу напустився по приятельському на мене, що я вертаюся зі закордону на Україну, де „всіх стріляють та вішають", бо, мовляв, такий страшний терор завів там Петлюра. Я на це відповів, що бачу, що там не дуже добре вішають та розстрілюють, бо багато погані преться тепер за кордон.

О. Жуковський також був арештований в Камянці Подільському, при спробі перевести там переворот. От у цій справі він уже в Станиславові говорив зі Швецем, який, як член Директорії, тоді був підписав наказ про арешт камянецького революційного комітету.

„Отож, — каже Жуковський, — приходжу тут у Станиславові до Швеця й говорю йому: „Нащо ви підписали наказ про наш арешт і розстріл? Ви-ж наш однопартієць, соціял-революціонер, повинні би боронити нас перед Директорією?" А Швець, зі смаком попиваючи чай зі склянки, відповів спокійно, немовби то наївно: „Мало що я підписував. Вам нема чого сердитися!" — Ось бачите, якого представника має наша партія в Директорії" — закінчив Жуковський.

Для характеристики тих, що тікали від боротьби та все нарікали тоді на уряд і пізніше роками творили за кордоном опозицію урядови „Петлюри", чи „Петлюровщини", як вони говорили, наведу такий випадок:

Б. Лінкевич з обуренням і зі слізми на очах розповів мені таке:

„Я довідався, що в Станиславові перебуває муж моєї сестри, Трохимович, котрий тоді був урядником віденського гетьманського посольства. Я пішов до нього, щоби побачитися та довідатися про справи на Україні, бо він тепер вертався звідти. Він мені з обуренням розповідав про нечесність уряду УНР, про „негідність" Петлюри. Лаяв усіх злодіями, трусами і т. д., а на закінчення всього я побачив у нього цілий міх, набитий новими паперовими грішми. Коли я запитав, що це за гроші, то він спокійно відповів, що вони його. Це ті гроші, що лишилися у нього після евакуації, здається, немирівської, чи навіть винницької скарбниці. Звичайно, я з обуренням вийшов від нього й не хочу вже більше його знати".

Пізніше цей Трохимович був арештований галицькою владою за тіж таки гроші, але, вийшовши з вязниці, знову почав свою опозицію проти уряду УНР, називаючи всіх нечесними та злодіями, піддержуючи гетьманців.

Все це, що я стрінув і побачив у Станиславові, пекло мене, але я не падав духом і вірив, що поза цим ще є борці, які тепер в армії та при уряді борються чесно й відважно за свій нарід, за свою державу. Шкодував лише, що всім цим „опозиціонерам" пощастилося вибратися цілими, а тепер вони будуть шкодити далі нашій боротьбі. Дійсно, пізніше М. Грушевський у французькій напівкомуністичній ґазеті „Гюманіте", що виходить в Парижі, нападав на уряд УНР, та обезчещував українську армію й саму визвольну боротьбу. Це було в ті часи, коли Антанта рішала, як бути з Україною та всі українські національно-державні кола напружували всі сили, ведучи закордонну пропаґанду в користь української державности та уряду УНР. Другий „стовп опозиції", М. Шаповал, забрався під протекторат комуністичного диктатора Угорщини Белі Куна й там у своїй ґазеті „Червона Україна" також громив „контрреволюційну" і „бандитську" армію УНР та її уряд. А за ними сотки инших дрібніших аґітаторів вели свою Каїнову роботу проти УНР, а разом з тим і проти української державности.

Але весь той „бедлам", що створили у Станиславові ті „опозиціонери", по яких „линва плакала", на мене не зробили такого гнетучого враження, як один маленький випадок.

Я заходив обідати до Габенштока. Одного разу чую, що в сусідній кімнаті чийсь підпитий бас пісню заводить. Тут це річ звичайна й я уваги на це не звернувби, колиб не слова тих, що обідали за сусіднім столом. Вчувши цей спів, один з Придніпрянців „опозиціонерів" сказав до своїх сусідів голосно й з іронією:

„Це отаман Гармідер для Рівного уряд формує".

„Отаманом Гармідером" називали члена соціял-демократичної партії Романченка за його сильний голос та буйну, але нешкідливу вдачу.

Я довідався, що дійсно Романченко приїхав з доручення С. Петлюри до Станиславова, щоби тут здобути від соціял-демократичної ґрупи кандидатів на міністерські пости. Болючо й досадно мені стало, що доводиться з центру посилати в це страшне, гниле запілля, щоби тут знайти кандидатів на міністерські становища. А ще більше досадно було, коли довідався, що всі переговори з „кандидатами" провадяться у Габенштока за чаркою доброго вина, або й чого кріпшого.

* * *

Нарешті прийшов день від'їзду до Рівного. Я прийшов рано до Швеця, щоби їхати разом з ним автом до Тернополя, де стояв його сальонваґон. Аж тут Швець говорить, що його авто зіпсувалося й він не має чим їхати, а тому я мушу сам їхати до Рівного. Але мені скоро пощастило знайти військово-санітарне авто, на якому може їхати, добре розмістившись, восьмеро-десятеро людей. Це авто я випросив у голови подільської ґуберніяльної земської управи Приходька, що на той час нагодився до Станиславова. Я йому розповів, чому потребую великого авта й переконав його, щоби він позичив мені своє авто доїхати до Тернополя.

Побачивши, що так річ обернулася, Швець нарешті заявив, що його авто вже справили й він може їхати своїм автом. Тоді я з дружиною та з Лінкевичем і ще з кількома, кому треба було їхати до Тернополя, сіли до санітарного авта, а Швець з д-ром Л. Цегельським до директорського авта „Пакард", бо директорови „не пристало їхати" якимсь санітарним автом. Я наказав свойому шоферови не обганяти „Пакарда", а їхати за ним, не спускаючи його з ока. Грішним ділом я боявся, що „Пакард" може „зіпсутися" й Швець повернеться до Станиславова, бо йому дуже не хотілося їхати до Рівного. Але все пройшло щасливо й десь на післяобідню пору ми дібралися до Тернополя. Тут в директорському ваґоні розмістилися крім Ф. Швеця, Цегельський, Лінкевич та я з дружиною, Ф. Швець зпочатку протестував, що ми беремо до свого переділу Б. Лінкевича, бо, мовляв, це не пристало, щоби в директорському ваґоні їздили „ріжні люде". Але після того, як я заявив, що коли так, то я дістану собі місце в иншому ваґоні, бо не вважаю для себе можливим їхати в директорському ваґоні, коли „пан директор" так ділить людей на „достойних" і „недостойних" їхати в його ваґоні. Ф. Швець згодився, що в нашому переділі поїде і Лінкевич.

Їхали до Рівного через Красне й досить швидко. Я перед виїздом зі Станиславова телеґрафічно повідомив Петлюру, що виїзджаю зі Швецем, а той наказав залізничникам приготовити добрий паротяг та без затримки перевезти нас до Рівного. Особливих розмов у дорозі ми також не вели, почуваючи нещирість один до другого, бо Ф. Швець все був незадоволений, що перед Великодними святами йому треба їхати в дорогу. Він мріяв, що після наради з С. Петлюрою, коли закінчить всі негайні державні справи, виїде до Станиславова, щоби там провести свята.

(Дальше буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

НА СВЯЩЕНИЧИЙ ЗІЗД.

Най собі хто що хоче каже, а я таки думаю, що священичий зізд, який збирається 1. серпня до Филаделфії, потрібний. Я вірю, що він може богато пособити українському народови в його боротьбі проти ворогів.

Декому може такий зізд не подобатися, бо то нібито зіждаються самі консервативні люде, але, хто знає, що в кождому народі всякі бувають люде, від скрайних до консервативних, той на ніякий зізд не буде гніватися. Подивімся на відношення американських ґазет до таких зіздів. Вони пишуть про церковні, священичі і тим подібні зізди перед зіздами, підчас зіздів і по зіздах. І то поступова ґазета не боїться подати вістки про консервативний зізд, бо всякому цікаво, що й консервативісти думають та голосять.

Розумний народ зуміє використати навіть голос церковного зізду для себе. Якраз тому, що такий зізд консервативний, він може сказати до консервативних людей инших народів тепле слово про свій народ. Такому голосови прислухаються консервативні люде чужих народів без упередження, з яким вони відносяться до радикалів, соціялістів чи комуністів.

Коли зізд українських католицьких священиків справді перенятий українським патріотизмом, хоч консервативним, духом, то він певно використає своє зібрання великого числа людей для добра української справи. Такий зізд може піднести в обороні українського народу такий голос, який мігби відбитися відгомоном у цілій Америці, а може й в усьому світі.

Такий зізд повинен передовсім підняти протест проти всіх окупантів української землі: Москви, Польщі, Чехословаччини й Румунії. Правда, протест церковного зізду проти комуністів не має великого значіння для світа, бо світ від нікої церкви не жде нічого иншого, як тільки протесту проти комуністів. Але зате протест українських католицьких священиків проти знущань католицької Польщі над українськими людьми, теж католиками, мусить мати перед світом колосальне значіння. Просто ніхто не може піднести такого доброго протесту проти польських знущань, як якраз українські католицькі священики. Такого протесту не можуть піднести навіть українські націоналісти, бо чужинець, почувши про такий протест, може легко повірити в польські брехні, що се, мовляв, заводові ворохобники або комуністи. Такого арґументу Поляки проти церковного зізду вжити не можуть, і тому священичий зізд повинен се зрозуміти й використати хвилю для добра українського народа.

Не може теж піднести такого голосного протесту проти польської окупації українська православна церква, бо як українська православна церква звернеться проти польського уряду, то зараз їй закинуть, що вона се робить з церковної ворожнечі до католицької. Коли католицькі священики осудять поступовання польської влади, то вже чужі люде не так дуже повірять, як Польща буде говорити, що з українських католицьких священиків говорить релігійна ненависть. Чейже, будь-що-будь, і українська уніятська церква се теж католицька церква.

Тому я сподіюся, що український священичий зізд піднесе голосний протест проти польсько-варшавського конкордату та проти всеї спільної кампанії Риму й Варшави проти Українців. Зізд, сподіюся, не забуде на переслідування українських священиків польським урядом. Не забуде за замикання українських церков, за передавання українських церковних маєтків у польські руки. Він певно не забуде за замикання української католицької церкви сокальським кордоном. Зізд певно запротестує проти роблення нової уніятської церкви на Волині й Поліссю, спеціяльно створеної для польщення українського населення. І зізд мусить запротестувати проти того, що Рим ще й досі називає церкву греко-рутенською, а нас, уніятів, Греко-Рутенами. Сього добро уніятської церкви вимагає, щоби Рим уже навчився називати нас Українцями, як ми хочемо називатися.

Ми знаємо, чия се рука працює в Римі, що нас так називають. Ми знаємо, чия рука хоче нас розділити на два народи: один „рутенський", чи „греко-рутенський" по Збручі, а другий „український" поза Збручем. Ми знаємо, що се робить Польща. Ми можемо теж припустити, що Польща вже подбала за те, щоби зі священичого уніятського зізду не вийшов протест проти Польщі. Польща вже натисне на тих людей, на яких можна натискати при помочи обіцянок церковних титулів, посад і відзнак, щоби вони натиснули на хитких священиків такого протесту не підносити. Але український нарід жде такого протесту. Українські уніяти ждуть його тим більше. Вони хочуть показати українським православним і протестантам, що й їх церква теж українська, бо дбає за український нарід.

Як ми бачимо зі старокраєвих ґазет, такого протесту ждуть від нас і наші старокраєві браття. Ми одні можемо піднести такий голосний протест проти Польщі, бо уніятська церква під Польщею стоїть під польським обцасом і голосу не може навіть піднести в своїй обороні. Уніятські священики мусять уже тепер сказати собі, чи вони йдуть за Польщею, чи за Україною. Ми, уніяти, ждемо від них доказу, що нема таких поман, нема таких титулів, почестей ні посад, якими моглиби українського уніятського священика заманути на потураннє польонізаційній роботі.

Уніят.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ЧЕСТЕР, ПА. Тов. Запорожська Січ, від. 388, повідомляє своїх членів і членкинь, що місячні збори відбудуться 4-го серпня, в годині 1-шій пополудни, в льокали шкільнім. Проситься прибути на сі збори і заплатити свої вкладки. Довгуючі члени будуть суспендовані, коли не заплатять своїх вкладок. — Мих. Тершовський, секр.

ЛАНКЕСТЕР, Н. Й. Бр. св. Василія, від. 87, повідомляє, що звичайний мітінґ відбудеться в годині 1-ій попол., в неділю, 11. серпня, в гали парохіяльній при Ellicott Road. Буде вибір рекордового секретаря і поправленне хорої запомоги. Проситься кождого члена прибути на мітінґ. — Лука Курило, предс.; Ник. Трояновський, секр.

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ. Тов. ім. Т. Шевченка, від. 64, повідомляє своїх членів, що збори відбудуться в суботу, 3-го серпня, точно в годині 7-ій вечером, під ч. 435 Мейн ул. Проситься членів явитись на означений час, бо є важні справи до полагодження. Довгуючих членів проситься вирівнати свої вкладки, бо в противнім разі будуть суспендовані. — В. Матвіяс, пр.; М. Сас, секр.

ФАРЕЛ, ПА. Бр. св. Петра і Павла, від. 285, повідомляє всіх членів, що звичайний мітінґ відбудеться 11. серпня, точно в годині 2-ій пополудни, під ч. 924 Бічвуд Евеню. Проситься всіх членів явитись, бо будуть важні справи до полагодження. Не явившийся член заплатить 50 ц. кари, а урядник 1 дол. Мітінґи будуть відбуватися таки дальше в 2-гу неділю по першім і в тімсамім місци, де було означено на річнім мітінґу. — Ник. Забич, секр.

— Що сказав мій батько, як прийшов просити його, щоби він згодився віддати мені тобі за жінку?

— Спершу йому наче віднялю мову...

— Ну, а пізніше?

— Пізніше я був уже за дверми.

З ЖИТТЯ НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ.

НАГОРОДА.

Це була майже велична церемонія. Церемонія з доповідачами, промовцями, вітаннями, із щирими побажаннями... З якою врочистістю передали йому патента! А далі... Далі — повідомлення про нагороду...

Незабутній момент...

У нестямі стояв Семенченко перед молотаркою. Він розглядав її з усіх боків, перевіряв трибкові передачі, ліз дивитися на барабан, дивився на соломотрус... Потім знову і знову читав напис на молотарці, напис, в якому розповідалося про завод, де збудовано молотарку, про розмір барабана, скільки оборотів на хвилину...

І ця молотарка належить йому. Така нісенітниця! Щож він з такою незграбною та здоровою робитиме?..

Цеж не жарт: молотарка 23-цалівка та двигун на десять сил. Така машина! А в йогож на десять душ родини всього пять десятин. Кудиж йому цілу молотарку?

Він усе це казав товаришам із Металотресту. Хіба хто звернув увагу? Чого, питають, вам: дають — беріть, і без китайських церемоній! Бо грошей тепер нема, а молотарок на наших складах хоч завались. Чогож вам? Хіба погана премія?

І Семенченко повіз додому свою молотарку.

Він згадував дорогою останні два роки і вперту свою боротьбу за визнання винаходу. Він згадував „Пролетарську Правду", статті в ній, малюнок, на якому він стояв із своєю „лебідкою", через яку зазнав стільки лиха й за яку оце тепер одержав оцю несподівану нагороду. Здавалося-б і хід незначний, а дався він йому в знаки. Скільки порогів оббив він, і київських, і московських, і ленінградських, поки довів, що його конструкція й дешевша впятеро ніж старі і працює набагато краще, з заощадження матеріялу дасть величезне. Правда, це тільки лебідка для ліхтарів. А їх же в СРСР десятки тисяч. Коли невеличке заощадження на кожному ліхтареві помножити на оті десятки тисяч, — кругленька сума вийде... Тепер, коли він везе оцю незграбну премію за винахід додому, в рідне село Матвіїхи, що на Білоцерківщині, його винахід вже реалізується. На радянських заводах виробляють уже тисячі отих лебідок, і по залізницях, у радгоспах, на цукроварнях уже стоять перші ліхтарі з семенченківською „лебідкою".

Згадував усе це дорогою винахідник, і мріяв про дальшу свою роботу. Сам з собою обговорював він пляни дальшої роботи. Схема комбінованої зерноочистки до молотарки давно не дає йому спокою. А спрощений відбірник для молока вжеж обмірковано всебічно. Треба тільки...

Треба тільки працювати, працювати й працювати.

Роботи на ціле життя вистарчить.

Багато чого передумав Семенченко, поки віз додому молотарку — нагороду за винахід.

Привіз Семенченко свою молотарку додому.

І одразу змінилося ставлення до нього. Скоса став поглядати голова КНС, похмурий став у розмовах голова сільради. Дарма, що бідняк біднякам завжди був Семенченко. Дарма, що він сам конюха й наймички, більшу частину життя свого працював робітником по заводах та майстернях. Дарма, що тільки революція дала йому землю. Дарма, що в боротьбі за визнання свого винаходу геть чисто все злидене своє господарство порозпродав бідолаха-винахідник,

— Молотарка з двигуном... Диви, який...

Одразу оподаткували Семенченка як куркуля.

Кілька тижнів минуло. Наближалися перевибори рад. У списках, позбавлених права голосу, поруч із попами, куркульнею, колишніми петлюрівськими гайдамаками й денікінськими золотопогонниками, значилося: „Марка Опанасовича Семенченка, громадянина села Матвіїхи, за поневолення околишньої людности машиною — права голосу позбавити".

Ще кілька часу минуло. Старшого синка, 14 років, до школи треба віддати, а як же його до школи віддати, коли батько „околишню людність поневолює".

Даремно бігає Семенченко із сільради до району. З ним і балакати ніхто не хоче. Хібаж кому цікаво знати про те, що за спеціяльними розпорядженнями уряду винахідники користуються певними пільгами? Хіба кому цікаво, що злидену оту молотарку дістав Семенченко як нагороду за корисну для держави працю?

Ніщо, ніякі прохання не допомагають йому.

Він тепер — куркуль. Він — позбавлений права голосу. Він тепер — ворог радянської держави.

І знову в нестямі стоїть Семенченко перед молотаркою. І знову розглядає її з усіх боків. І знову з самого початку згадує сумну історію свого винаходу, історію, в яку бюрократи й чиновники вписують нові й нові сторінки, одну сумнішу й обурливішу за другу.

— Невже — думає собі Семенченко, — я винний у тому, що таку чудернацьку нагороду мені видали? І невже це такою провина моя була скористуватися з державної допомоги й узяти оту молотарку? Може краще булоб повернути її з подякою?..

У нестямі стоїть винахідник Семенченко перед молотаркою...

І. Сип.

(„Пролетарська Правда", Київ).

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

В Бриджпорт, Конн., сталася подія, яка потрясла кождого, хто дізнався про смерть нашого громадянина Василя Підлуцького.

Небіщик був молодим чоловіком, бо всего мав 32 роки життя. В. Підлуцький походив з місточка Тисьменица, товмацького повіта. Був членом Товариства Українська Січ, від. 59-го Українського Народного Союза, з 14 листопада 1924 року.

Покійний захорував дня 20 липня, а 27. розпрощався зі світом в Ст. Вінсент Госпитал, Бриджпорт, Конн. Небіщик полишив жінку і троє дрібних діточок.

Похорон відбувся дня 29. липня о 9 годині рано, при участи членів тов. Українська Січ. В. Підлуцький був добрий Українець, спокійний і працьовитий. Він жертвував, скільки міг, на народні цїли та старався свою родину виховувати на чесних громадян і вірних своєму народові. Він вірив, що все ще дочекається, коли Україна буде вільною й самостійною державою.

Тепер слівце ще до тих, що все відтягається від своєї організації. Хто був присутний на похороні, той певно скаже, що члени тов. Української Січи віддали свойому покійному членови гідну останню прислугу. Вступайте в наші ряди тов. Українська Січ, від. 59-ий УНС. Візьміть собі примір з покійного В. Підлуцького. Він був людиною здорово — і сама краса до життя, а тутки смерть перетяла його несподівано й осиротила жінку й троє дітей.

Тут у Бриджпорті ще є досить наших людей, а все відтягаються від свої організації. Впишіться здорові, а Батько Союз і Товариство Українська Січ вас певно приймуть в свої ряди.

Михайло Галькевич, секр.

ПОДЯКА.

Я, нижше підписана, членкиня відділу 232 У. Н. Союза, складаю сердечну подяку У. Н. Союзови та його урядникам за уділення мені допомоги з фонду запомогового в сумі $50.00.

Софія Рак,
членкиня від. 232 У. Н. С. Донора, Па.

ПОВІДОМЛЕННЄ.

ПІВРІЧНІ ЗБОРИ
УКРАЇНСЬКОЇ ТОРГОВЕЛЬНОЇ СПІЛКИ В НЮАРКУ, Н. ДЖ.
— відбудуться —
В СУБОТУ, 3-го СЕРПНЯ 1929
В УКР. РОБ. ДОМІ,
57-59 Beacon St., Newark, N. J.
Початок точно в год. 8-ій вечером.

Кождий шеровець повинен прийти на ці так важні збори. 179-80

Заряд Укр. Торг. Спілки.

ВІСТИ З СІЧОВОГО БАЗАРУ „СУРМА",
103 ЕВЕНЮ А, НЮ ЙОРК.

Літературно-Науковий Вістник за місяць липень і серпень надійшов і розпродується.

Вже є виготовлені інформації „Як дістати нові рекорди за старі". Хто бажає дістати, хай напише до Сурми.

Заключено угоду з Радіо Стацією WAAT, Готель Плаза, Джерзи Ситі, на 6 місяців, буде постійно українська година, почавши від першої неділі місяця вересня, в годині 2.30 пополудни.

Найбільше тепер купують редіо „Віктор" 10 лямпове. Можна набути в Сурми до сплати через цілий рік.

Найновійше Редіо-Електролю купили А. Бурбела в Бейон, Н. Дж. Каже містер Бурбела, „хоть ми можемо купити таке саме редіо в Байоні, але ми бачимо, що лиш Сурма, Українська Компанія, старається, щоб було постійна українська година, тому ми повинні купувати від Сурми".

Андрій Бесараб, з Байон, Н. Дж., замовив собі „Авто-де-Лукс" пянолу. Хоть вони також люблять редіо, та діти в них перші, хай учуться музики руками.

Мрс. С. Хандога з Байон замовила собі фотографічний апарат зі всіми приборами.

Ів. Гладьо з Джерзи Сіті купив Віва тонал фоноґраф через те, що на нім найкраще виходять „Вечерниці".

Ів. Грешко з Джерзи Ситі (Українець з Закарпаття) купив Віктора комбінейшен, саме редіо його не задоволяє.

В. Футулуйчук з Ватервліт, Н. Й., замовив Віктролу для місцевого клюбу.

Стейт Гавз оф Корекшен з Маркіте, Миш., замовив українські рекорди. Також рекорди і книжки вислано до Сінґ Сінґ Призон (видно і там є Українці).

Мрс. Р. Дибезій з Лудлов, Месс., купила Портебл фоноґраф. Іван Чопак з Кенонсбурґ, Па., замовив цілий стіс нових лемківсько-українських рекордів.

Кацапи думають, що то вони мають патент на лемківські пісні, видали пару рекордів, підманули американську компанію і на їх рекордах написано „русскіе". Тепер з того лиш клопіт, бо коли правдиво русский замовить тоту „русско-лемковску" рекорду, то нічого з того не розуміє, думає, що то помилка, що на польських рекордах написано русскіе. Колумбія компанія мудрійша, вона пише: „Українсько-Лемківська". Українець їх купує і клопоту нема.

ДО ВІДОМА!

Всім громадянам Церкви св. Юра при 7-мій вулиці подається до відома, що ПЕРЕСЛУХАННЯ СВІДКІВ судом „рефері" відбудеться В ЧЕТВЕР, ДНЯ 22. СЕРПНЯ (AUGUST) 1929 року.

В тій то так важній справі скликається всіх чесних Громадян

НА РАДУ
— яка відбудеться —
В СУБОТУ, ДНЯ 3-го СЕРПНЯ (AUGUST) 1929.
в годині 7-мій вечером
в STUYVESANT CASINO HALL,
140-142 — 2nd AVENUE, (між 8 і 9-тою вул.) NEW YORK, N. Y.

На сю нараду проситься всіх тих Громадян, котрим лежить на серци справедливість і добро нашої любої Церкви; приходіть на спільну нараду для добра нашої Громади і Церкви св. Юра при 7-мій вулиці. 180

За Комітет 30-ох вибраних на послідним правнім Мітінгу Парафіяльнім:
Іван Букель, Іван Салагуб, Дмитро Перепилюк, Іван Солтис, Стефан Шевців, Дмитро Чайка.

СПАСАЮЧИЙ ПАТРІОТИЗМ

Не знати з яких причин поширене серед нашого свідомого загалу переконанне, що патріотизм — се боротьба з ворогом, словом, чи ділом. Всяка инша праця в нас не то, що злегковажена, але подекуди навіть вважається за хрунівство. Отже нехай буде мені вільно поставити такий запит до тих, що кромі боротьби не хочуть в нічім иншім доглянути заслуг для свого народу: Припустім, що сьогодня хтось виминив наших народних ворогів, чи тимсамим ми як нарід, вже осягнули все? Чи вже нема в нас нічого иншого до роботи для добра загалу? А з того виходить таке питаннє: Коли ми в Америці зовсім свобідні і не маємо змоги боротися з ворогом, чи ми не маємо ніяких инших обовязків супроти свого народа, таки тутки, в Америці?

Щоби відразу перейти до властивої справи, наведу ось такий факт: В маю с. р. появився в часописях статистика смертних випадків в копальнянім промислі в Пенсилвенії. Обчислено, що від 1870 року до тепер згинуло 7,000 майнерів від нещасливих випадків, а понад 90,000 окалічіло. Виходить, що кождого року гине в майнах около 500 людий від припадку, або по два на день. Чи не майне кождому Українцеви думка: А кілько то Українців гине серед тих нещасливців? Таж прецінь Українці становлять чи не четверту часть майнерів у Пенсилвенії!

А що сказалиби ви, коли би хтось виступив з проєктом вирятувати наших майнерів від нехибної смерти в нещасливих випадках? Чи не бувби се патріотизм найвисшого степеня? Прецінь наша ціль не в убиванню ворогів, а ратованю нашого народу від загибелі!

В парі з тим дуже прошу шановних читачів застановитися над такою справою: Візьміть от хочби календар Українського Народного Союза за 1929 рік і подивіться на спис померших. Що ви там знайдете? — А се, що члени наших організацій вмирають у віці від 30-го до 50-го року життя. Пересічно виходить, що Українець в Америці вмирає в 40 році життя. А в старому краю, серед життя в нужді, пересічний вік Українця виносить 70 літ життя. Що се отже значить? Нічого иншого, як те, що серед життя на свободі, серед розмірних вигод і несогіршого матеріяльного добробуту **хтось вкоротив Українцеви житте о 30 літ.** І ще що: перечитуючи отсі посмертні вісти, ви завважете, що майже найбільший процент людий гинуть в отсьому молодому віці. ЧИ НЕ Є СЕ СТРАШНЕ ВІДКРИТТЄ?

Я запитаю кождого розумного громадянина: Коли ми так наглядно бачимо, як оден по другім вигибають передвчасно наші громадяни тут на свободі, чи не є се святим обовязком кождого з нас підняти громовий клич розпуки: РАТУЙМО СЕБЕ ПЕРЕД НАГЛОЮ СМЕРТЮ! Зі смертю членів організацій в молодім віці, загрожене також істнованне наших найсильнійших організацій!

Коли наводжу висше згадані цифри, то роблю се в тім переконанню, що знайду серіозну застанову всіх поважно думаючих Українців-громадян. Раду на се даю таку: РОЗВЕДИМ ЗАГАЛЬНУ АҐІТАЦІЮ ЗА ПОВОРОТОМ УКРАЇНСЬКИХ РОБІТНИКІВ В АМЕРИЦІ ДО ПРАЦІ НА ЗЕМЛІ. Се виратує нашу цілу іміґрацію перед завчасною фізичною смертю. А в парі з тим піде застанова: Де є ще тільки землі, щоби можна примістити всіх наших земляків?

І я відповідаю на се: В АРИЗОНІ.

І нічого иншого не прошу, як о се: Поїдьте з першою українською прогулькою до Арезони дня 10-го вересня (Септембра). Дорога в обі сторони буде коштувати 60 долярів. Дістанете приміщеннє до спання в Пулмані, готель на місци, автобуси для оглядання землі через 4 дні, і ніхто Вам не зробить закиду, коли землі не купите, як Вам не сподобається. Колиж хто закупить, тому будуть звернені кошти дороги.

Я прошу отсим моїх земляків помогти мені у виборі відповідної землі під будучу українську кольонію. Чи се за богато?

(Огол.)

Д-р Семен Демидчук,
управитель українського відділу Аризона Модел Фармс,
30 East 7th Street, New York City.

ПРОТОКОЛ

XVII. Головної Конвенції Українського Народного Союза, що відбулася на днях від 13. до 18. мая 1929. включно, в місті Нюарк, Н. Дж.

(30)

Відтак приступлено до дискусії над справозданнем гол. фін. секретаря, Р. Слободяна.

До голосу записались делеґати слідуючих відділів; 139, 193, 9, 22, 20, 144, 96, 163, 278, 86, 252, 246, 280, 204, 146, 93, 256, 76, 233, 90, 14, 38.

Григорій Кисіль, дел. від. 336, ставить внесеннє, а Михайло Косоноцький, дел. від. 270, попирає, щоби лісту інтерпелянтів замкнути — ухвалено.

Від. 139. Осип Федасюк питає, що сталось з посмертним по пок. Гнаті Городецькім.

Від. 193. Мих. Малишевський заявляє, що він вже довгі роки працює у відділі і ніколи не трафлялось йому стрічатись з прикростями зі сторони теперішнього уряду і тому дає від себе вотум довіря гол. фін. секретареви Р. Слободянови.

Від. 20. Йосиф Крупка питає, в яких бондах Союз ульоковує свою готівку.

Від. 144. Петро Бартків питає, з чого оплачується помічників в офісі У. Н. С. і чому тримається так богато готівки в банках.

Від. 96. Іван Лапіцький питає, що секретар розумів під висказом „податки" і чи він думає ті податки підвисшувати.

Від. 163. Стефан Ґвізда питає, чи урядники побирають заплату за матеріял до календаря і з чого виплачено В. Лотоцькому 400 дол.

Від. 278. Йосиф Крохмалюк питає, чому в справозданню є виказана в однім місци платня помічних сил 241 дол., а в другім 10,916 дол.

Від. 86. Григорій Сайкевич питає, як довго ще будуть ліни істнувати.

Від. 252. Павло Хомин заявляє, що їх відділ признає щиру працю теперішного уряду і уділяє вотум довіря.

Від. 246. Василь Сподарик питає, чому їх відділови прислано раз місячний рахунок о 10 дол. менший, як належалося.

Від. 204. Мик. Близнак питає, що робити з похоронними коштами, коли нема кому занятись помершим членом і коли той член не записав вистарчаючої суми на похоронні кошти.

Від. 146. Максим Ґоловчак питає, чому не дається морґечів членам Союза і в дальших околицях від осідку У. Н. С.

Від. 76. Іван Лисак питає, хто має два морґечі на 5 процент і чому їх тримається.

Від. 233. Іван Мартинець питає, чому не виказано в справозданню зарібку на морґечах, так, як на бондах.

Від. 14. Вісарій Лукенюк питає, чому тримається таку велику суму готівки в однім банку.

Від. 38. Андрій Біскуп питає, чому не проголошено в Свободі суми $104.50, висланої їх відділом на Сиротинець.

Роман Слободян дякує інтерпелянтам за повисші питання, бо уважає, що в той спосіб дасться богато дечого вияснити. Дальше відповідає на питання, як слідує:

Світла Конвенціє, Вп. Делеґатки і Делеґати!

Мені дуже приємно, що вас стілько записалось до запитів, а ще приємнійше булоб, якби всі, тут зібрані, маючи які сумніви або чогонебудь не розуміючи в надрукованім фінансовім звіті, або в моїх поясненнях, свої думки висказали. Много справ, на перший погляд маловажних, являються нераз дуже важними і можуть принести богато користи або шкоди членам і орґанзіації.

1) У відповідь дел. Федасюкови заявляю, що посмертна запомога по бл. п. І. Городецькім була в цілости виплачена, як слідує: на похорон $180.00, а дітям, замешкалим у Галичині, $320.00. Вдова писала листи, щоби й їй щось вислати, однак для неї нічого записано не було.

2) Делеґатови Малишевському дякую за признання.

3) У відповідь дел. Й. Крупці заявляю, що У. Н. С. має слідуючі бонди: правительственні Злучених Держав, стейтові і міські. Наша орґанізація моглаби купувати також бонди індустріяльні, які є признані для „Сейвінґ Бенк оф Амеріка", однак до сеї пори статут наш на таку інвестицію не дозволяв.

4) На запит дел. Барткова заявляю: а) помічні сили в офісі оплачується грішми орґанізації. Тих сил є дві. Їх взято із влученнем Молодечого Департаменту і нових родів обезпечення. Тих сил під сю пору є замало, щоби як слід орґанізацію вести та працю виконувати. б) Готівки є тому так богато, бо стілько відділи присилають. Вправді з кінцем 1928 року найшлась більша готівка в банках і то не тому, що так нам подобалось, а тому, бо при кінци року сплачено бонди і пару морґечів. Морґечів нових не можливо було так скоро дістати, а бонди були так високі в ціні, що красше було держати гроші в банках на 4%, або 4 і пів проценту, як декотрі банки платять. в) Які були розходи фонду народного, може найкрасше ствердити Шконтруюча Комісія. З того фонду дано стипендії для д-ра Юрія Андрейка, сина бл. п. Дмитра Андрейка, котрий скінчив медичні студії в Німеччині і вже повернув; Василеви Онишкови, адвокатови з Пітсбурґа; Антонови Ющакови на укінченнє інжинірства; і Марії Сторожко на укінченнє студій учительських. З того фонду згідно із ухвалами річних засідань давано допомогу для Рідної Школи, інвалідів, страйкуючих майнерів, потерпівших від повені і т. п., а вкінци, почавши від грудня 1927. доплачується одну трету часть до Діточого Маґазину.

5) На запит дел. Лапіцького, як я розумію податки і чи думаю такі підвисшати або знижати, требаби відповісти або двома словами, або виясняти цілими годинами. Коротко можу сказати, що „податків" я не встановляв і тому не маю сили таких підвисшати або знижувати. Однак, з огляду на се, що в конвенційних проєктах стілько писалось, щоби перестати платити, щоби по двайцяти літах до половини звільнити, або щоби за всіх старших віком членів платити вкладки, вкінци, щоби із тих фондів збудувати сиротинець, бо, мовляв, як можна було взяти гроші на дім, — то чомуж не можна на сиротинець.

На стороні 33. отсего звіту є зладжена табеля розвою У. Н. С. від початку до нині. Ми бачимо, що в початках платилось 50 цнт., на посмертну запомогу $600.00. За таку маленьку суму таких зобовязань неможливо було фінансово орґанізації збудувати. Здається тому, щоби дістати більше членів, піднесено вкладку до 70 цнт., а збільшено посмертне до $1,000. Ми бачимо сталий занепад фінансовий, бо від 1902 до 1907 р. не тільки приросту нема, а є недобір. В році 1907. ухвалено розмет, з якого частинку бралось на фонд резервовий. Тут замітний зріст, однак, порівнавши той маєток на 20-тисячне членство, то дійсного обезпечення не було. Реформа 1915 р. із вибором „Фратернал Морталиті Тейбел" найнижчої вкладки, яку тільки можна було дістати, зачався постійний зріст маєтку. Ся табеля є так обчислена, що кождий член має платити до смерти; тому надіятися, що вистарчить перевести ухвалу на конвенції на скасованне або обниженнє вкладок на старі роди обезпечення, є самодурством. На послідній конвенції ухвалено нові роди обезпечення і такі впроваджені коштом кількох тисяч долярів. Тих три роди обезпечення, якби були зрозумілі як слід, можуть орґанізацію поставити в ряди красших взірцевих орґанізацій і відповісти якраз тим домаганням, які давались чути, а іменно: за життя дістати гроші; перестати платити вкладки по 20-ти літах і вкінци, щоби член, доживши 70 року життя, був звільнений від податків. Однак сі роди є дорожчі і тому в них обезпечилось неповних три сотні членів.

Були рівнож голоси платити з головної каси секретарів. Гадка добра і гідна попертя, однак зі старих родів обезпечення без піднесення податків не можлива до здійснення. З нових родів секретарі дістають за перший рік 25%, а за весь дальший час два і пів проценту. Даються чути голоси, що нові роди за дорогі й треба вкладки знижати. Тут знов фонду посмертного й резервового руши ти не можна, значиться, требаби обтяти секретарям і тих пару центів. Тому я ще раз тверджу, що як хочете мати сильну орґанізацію, то треба відповідного „асесменту", або, по нашому, податку.

6) У відповідь дел. Ґвіздеви заявляю, що: а) всі праці до календаря є платні від стрічок, а ціна залежна від ориґіналів або перекладів. Урядники, котрі дають свою працю до календаря, на винагородженнє заслугують і заплату побирають, тим більше, що приміром зладженнє табель забирає много часу поза офісові години праці. б) Щодо виплати суми $400.00 для д. Лотоцького при відході зі Свободи, заявляю, що в моїм справозданню такого розходу подано не було, бо із фондів, які є стисло орґанізаційні, такої виплати не було. Ся справа була дискутована на річних засіданнях, а якщо присутні схочуть про сю справу дискутувати ще раз, то красше буде, як сей запит буде поставлений менаджерови Свободи, бо екзекутива уділила платну відпустку д. Лотоцькому з фондів Свободи.

7) Дел. Крохмалюк запитує про подвійну рубрику виплат помічних сил. Про спосіб виплат помічних сил вияснив я дел. БартковУ. Ся рубрика виносить $10,916.00. Суму $241.00 виплачено з фонду адміністраційного за переписуваннє стейтментів до асекураційних департаментів і надзвичайній помічній силі в ювілейній кампанії 1925 р. Обі сі виплати відносяться до початку 1925 р., себто перед попередною конвенцією.

8) У відповідь дел. Сайкевичеви в справах лінів заявляю, що під сю пору остає на грамотах довг в сумі 37½% ориґінальної суми. Перших 25% обтягнено 1916 р., половину оставшої суми, себто 50%, обтягнено 1917 р., а на послідній конвенції подаровано проценти від оставших лінів. Ліни не становлять маєтку орґанізації. Якби не се, що много членів, які не брали лінів, чулисяби покривдженими, не булоби найменшої рації тих лінів довше тримати. За послідних чотири роки обтягнено суму $977.56. Ся справа залежить від конвенції.

9) Делеґатови Хоминови дякую за признанне.

10) Дел. Сподарик питає за помилку в рахунках його відділу. Помилка в рахунках є так довго, доки така не справлена. Як уряд відділу бачить помилку, а такої до справлення не зголосить, тоді за помилку відвічає більше осіб. Помилка може статись при переписуванню виказів, додаванню або відниманню. Рахунки, висилані мною до відділів, мають поділ на фонди й навіть, як станеться помилка в загальній сумі, то при вписуванню в книги орґанізації така помилка мусить знайтись. Певна річ, що я не вважаю себе за непомильного і дуже радо помилку справляю. Прошу делеґатів зголосити до мене всяку помилку, про яку вони знають.

(Дальше буде).

DO YOU KNOW WHY---They Ought to Carry Out Bird Nest Designs In the New Hats?

Drawn for this paper By Frank Ebet

